Tehy ry
PL 10
00600 Tehy

Lausunto 18.5.2018

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Asia: HE 28/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle säteilylaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Tehy ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle säteilylaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Tehy ry pitää ehdotettua säteilylakia pääsääntöisesti hyvänä ja näkee uudistuksen antavan mahdollisuuden suojella väestön terveyttä säteilyn aiheuttamilta haitoilta entistä paremmin. Vuonna 2017 annettuun lakiluonnokseen on tehty joitakin täsmennyksiä ja Tehy ry haluaa kohdistaa huomionsa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle annettavassa lausunnossa seuraavasti:

Luku 1 Yleiset säännökset

- 4 § Määritelmät. Kohdassa 10 a) lääketieteellisen altistuksen määritelmässä käsite potilaan ”tukihenkilö” on jossain määrin epäselvä. Käsite ”avustaja” kuvaa paremmin potilaan mukana olevan omaisen tai muun henkilön roolia tutkimuksen aikana. Kuvantamistutkimuksessa potilaan mukana tulevan henkilön tulee usein varautua avustamaan potilasta kuvantamistutkimuksessa.

Luku 2 Säteilysuojelun yleiset periaatteet

- Keskeisten ICRP:n säteilysuojelun periaatteiden säilyminen lain lähtökohtana on säteilyturvallisuuskulttuurin vaalimisen edellytys. Oikeutuksen (kokonaishyöty on suurempi kuin haitta), optimoinnin (altistus ionisoivalle säteilylle pidettävä niin alhaisena kuin mahdollista) ja yksilönsuojan (yksilön tai väestön säteilyannos ei saa ylittää annosrajoja) periaatteet muodostavat suomalaisen säteilyturvallisuuden ja lääketieteellisen altistuksen perustan.

Luku 5 Toiminnanharjoittajan velvollisuudet

- §28 Säteilyturvallisuusvastaavan nimeäminen ja tehtävät.
  Röntgenhoitajan osaaminen perustuu lääketieteellisen säteilynkäytön ja säteilysuojelun asiantuntijuuteen. Terveydenhuollon röntgentoiminnassa ja eläinröntgentoiminnassa säteilyturvallisuusvastaavana voi toimia myös terveydenhuollon ammattihenkilölaissa tarkoitettu röntgenhoitaja.
- §32 asiantuntijoiden käyttäminen.
  Säteilyturvallisuusasiantuntijan, lääketieteellisen fysiikan asiantuntijan ja säteilyturvallisuusvastaavan tehtävät ja vastuut tulee määritellä riittävän selkeästi, jotta säteilylainsäädännön tavoitteet turvataan. Asiantuntijoiden työnjaossa on huomioitava myös röntgenhoitajan laaja osaaminen säteilyturvallisuusasioissa.

Tehy

- §33 työntekijöiden koulutus ja perehdytys ja §34 ammattitaitoa ylläpitävä täydennyskoulutus.
  Säteilytoimintaan osallistuvilla tulee aina säteilysuojeluun liittyvää erityisosaamista. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava jokaisen ammattiryhmän osalta riittävästä koulutuksesta ja perehdyttämisestä säteilytoimintaan. Säteilysuojelun täydennyskoulutusvelvoitteen tulee koskea kaikkia säteilyn käyttöön osallistuvia työntekijöitä ja koulutuksen kriteerit tulee määritellä tehtävätasolla. STM:n asetuksella tulee säätää tarkemmin täydennyskoulutuksen sisällöistä.

Luku 6 Kelpoisuusvaatimukset ja säteilysuojeluosaaminen

- §41 Säteilyturvallisuusvastaavan kelpoisuus.
  Säteilyturvallisuusvastaavan tehtävä on röntgenhoitajalle uusi ja se kasvattaa työn vaativuutta ja tarjoaa uudenlaisia urakehitysmahdollisuuksia. Röntgen- ja eläinröntgentoiminnassa säteilyturvallisuusvastaavana toimivalla röntgenhoitajalla tulee olla riittävä lisä- ja täydennyskoulutus ja työkokemus. STM:n asetuksella tulee säätää tarkemmin säteilyturvallisuusvastaavan toimintatyyppikohtaisista osaamisaloista sekä osaamisvaatimuksista, työkokemuksesta ja täydennyskoulutuksen laajuuksista. Mikäli säteilyturvallisuusasiantuntija toimii myös säteilyturvallisuusvastaavan tehtävissä, tulee työn resurssointiin kiinnittää erityistä huomiota, jotta tehtäviin voi täysipainoisesti perehtyä. Osaavia röntgenhoitajia on saatavilla hyvin säteilyturvallisuusvastaavan tehtäviin röntgen- ja eläinröntgentoiminnassa.
- §45 Lausunto korkeakoulun säteilysuojelukoulutuksesta.
  Täydennyskoulutuksena toteutettava säteilysuojelukoulutus on korkeakoulujen tehtävä. Yliopistot ja ammattikorkeakoulujen tulee suunnitella ja toteuttaa säteilysuojelukoulutusta yhdessä, kansalliseen opetussuunnitelmaan perustuen. Korkeakouluilta tulee pyytää STUK:n lausunto säteilysuojelukoulutuksesta aina kun sen sisältöihin tulee muutoksia. Esimerkiksi kaupallisten yritysten tarjoamaan säteilysuojelukoulutukseen tulee suhtautua kriittisesti ja niiltä tulee aina edellyttää STUK:n hyväksyntä ennen koulutuksen järjestämistä.

Luku 12 työperäinen altistus

- § 88 Työntekijöiden säteilysuojelun järjestäminen.
  Toiminnanharjoittajalla on oltava yhtäläinen vastuu omien ja ulkopuolisten työntekijöiden säteilysuojelusta. Toiminnanharjoittajan tulee myös selvittää työntekijän aiempi säteilyaltistus ennen säteilytyön aloittamista.
- § 90 säteilytyöntekijöiden luokittelu.
  Erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, miten arvio säteilytyöntekijän säteilyluokituksesta käytännössä tehdään, koska altistusolosuhteet saattavat samankin työnantajan sisällä vaihdella. Valtioneuvoston asetuksella tulee säätää tarkemmat säännökset luokittelusta. Luokkaan A kuuluvien osalta toiminnanharjoittajan tulee järjestettävä säännöllinen terveydentilan seuranta.
- § 99 Ikärajoitukset sekä työharjoittelijoita ja opiskelijoita koskevat altistusolosuhteet.
  Säteilytyöntekijän ikäraja on 18 vuotta. Tätä ikärajaa tulee noudattaa myös terveydenhuollon opiskelijoiden osalta.

Tehy

Luku 13 Lääketieteellinen altistus

- § 109 Lääketieteellisen altistuksen oikeutusarviointi.
  Lääkärillä on hoitosuunnitelmaa tehtäessä velvollisuus tehdä aina oikeutusarviointi. Tämän oikeutuksen varmistaa lääketieteellisestä altistuksesta vastaava lääkäri (kuten radiologi). Lisäksi röntgenhoitajan tulee voida osallistua tähän oikeutuksen arviointiin lääkärin valtuuttamana. Röntgenhoitajalla on syvällistä tietämystä esimerkiksi tarpeellisten kuvausprojektioiden menettelystä, kuten siitä, onko lähete kuvantamissuositusten mukainen.
- § 111 Oireettoman henkilön lääketieteellisen altistuksen oikeutus.
  Tämä on tärkeä kohta ja edellyttää erityistä perustelua tilanteissa, joissa altistuksen pääasiallinen tarkoitus ei ole edistää altistuvan terveyttä, vaan esimerkiksi määrittää hänen ikäänsä.
- §112 Säteilysuojelun optimointi lääketieteellisessä altistuksessa.
  Optimointiin osallistuva ammattiryhmässä on riittävästi optimoinnin osaamista. Ammattiryhmässä tulee aina olla mukana myös röntgenhoitaja, joka tuntee tutkimuksen tai hoidon teknisen toteutuksen. Säteilyturvakeskuksen tulee antaa tarkemmat määräykset käytännön menettelyistä säteilyaltistuksen optimointiin.
- § 115 Tutkimuksen, toimenpiteen tai hoidon suorittaja.
  Mikäli yhdistelmälaitteella (isotooppi-tietokonetomografialaite) tutkimuksen suorittajana on jokin muu terveydenhuollon ammattihenkilö kuin röntgenhoitaja tulee riittävä osaaminen varmistaa laajalla laite- ja säteilyturvallisuuskoulutuksella. Tietokonetomografialaitteistolla tehtävät tutkimukset altistavat potilaan huomattavasti korkeammalle säteilyannokselle kuin tavanomaiset röntgentutkimuslaitteet. Edelleen on tärkeää, että kyseisten tutkimusten optimointiin osallistuu moniammatillinen työryhmä, johon kuuluvat röntgenhoitaja, fyysikko ja radiologi. Hammasröntgenkuvauksen suorittajan osalta määritelmä ammattillisen koulutuksen saaneesta terveydenhuollon ammattihenkilöstä on epämääräinen ja sitä tulisi täsmentää.

Luku 19 Ionisoimaton säteily

- Luvun säännökset ionisoimattomasta säteilystä ovat riittävän yksityiskohtaisia ja tarpeellisia, koska erilaiset sovellukset ja käyttötarkoitukset muun muassa laser- ja solariumlaitteiden osalta ovat lisääntyneet.

Muuta huomioitavaa

- Tehy ry pitää tärkeänä, että säädökset sairaanhoitajan ja suuhygienistin rajatusta oikeudesta lähettää röntgentutkimukseen sisällytetään osaksi terveydenhuollon ammattihenkilölain uudistamista.

Tehy

Helsinki 18.5.2018

Millariikka Rytkönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Juha Kurtti
Tutkimuspäällikkö
Tehy ry
juha.kurtti@tehy.fi
p. 0505869460